

Mae'r datganiad strategol canlynol yn ceisio rhoi gwybodaeth i'r rhai sy'n dibynnu ar waith a sicrwydd y Tîm Archwilio Mewnol. Mae'n cyfeirio at ddogfennau craidd ond yn osgoi dyblygu'r cynnwys, sef y Siarter Archwilio Mewnol (a'i hatodiadau)

Bwriadau Strategol

Bwriadau strategol y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yw:

- Gwella a diogelu gwerth y sefydliad trwy roi sicrwydd gwrthrychol ar sail risg, cyngor a dealltwriaeth
- Cael ein cydnabod fel arweinydd o ran darparu gwasanaethau archwilio ac ymchwilio ar sail sicrhau safon uchel o broffesiynoldeb ac arbenigedd o ran darparu gwasanaeth.
- Darparu gwasanaethau archwilio yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus.
- Gweithredu cynllun o ymrwymadau archwilio sicrwydd, sy'n ddigonol er mwyn cyhoeddi barn flynyddol y Rheolwr Archwilio ar amgylchedd rheoli'r Cyngor.
- Rhoi gwerth trwy unioni'r Cynllun Archwilio â strategaethau, amcanion a risgiau'r Cyngor a thrwy gynnig sicrwydd archwilio a chymorth cadarn.
- Cynorthwyo rheolwyr i ddatblygu a chynnal diwylliant lle deallir trwy'r sefydliad bod twyll, llwgrwobrwyo a llygredd yn annerbyniol.
- Datblygu a chynnal gwybodaeth, sgiliau ac arbenigedd yn y Tîmau Archwilio.

Gweledigaeth a Chenhadaeth

Ein diben yw gwella a diogelu gwerth y sefydliad trwy roi sicrwydd gwrthrychol ar sail risg, cyngor a dealltwriaeth. Cael ein cydnabod fel arweinydd o ran darparu gwasanaethau archwilio ac ymchwilio ar sail sicrhau safon uchel o broffesiynoldeb ac arbenigedd o ran darparu gwasanaeth.

Siarter Archwilio

Mae'r Siarter Archwilio Mewnol yn sicrhau sefyllfa Archwilio Mewnol yn y sefydliad, perthynas adrodd y Rheolwr Archwilio â'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, hawliau mynediad a chwmpas ein gwasanaethau archwilio mewnol.

Mae hefyd yn nodi sut rydym yn darparu ein gwasanaethau archwilio yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, sy'n cwmpasu elfennau gorfodol y Fframwaith Ymarferon Proffesiynol Rhyngwladol ('Diffiniad Archwiliad Mewnol', 'Egwyddorion Craidd', 'Safonau' a 'Chodau Moeseg'.)

Cynllun Archwilio Mewnol

Diben

Prif ofyniad gan y Tîm Archwilio yw gweithredu cynllun o ymrwymadau archwilio sicrwydd, sy'n ddigonol er mwyn cyhoeddi barn flynyddol y Rheolwr Archwilio ar amgylchedd rheoli'r Cyngor, yn cynnwys llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth. Rydym hefyd yn rhoi sicrwydd craidd i'r Swyddog Adran 151 a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, yn berthnasol i'w cyfrifoldebau nhw.

Rydym hefyd yn darparu gwasanaethau ymgynghori neu gynghori, yn gyffredinol ar gais y Rheolwyr am fewnwelediad ac arweiniad annibynnol ar feysydd rheoli wrth ddatblygu / newid prosesau. Ein nod yw sicrhau gwerth drwy alinio'r Cynllun Archwilio â strategaethau, amcanion a risgiau'r Cyngor, a thrwy ddarparu sicrwydd a chymorth archwilio cadarn.

Mae'r Tîm Ymchwilio yn gwneud amrywiaeth o waith rhagweithiol ac adweithiol er mwyn atal a datgelu twyll. Rydym yn cynorthwyo rheolwyr i ddatblygu a chynnal diwylliant o ddeall trwy'r sefydliad bod twyll, llwgrwobrwyo a llygru'n annerbyniol a gweithredir yn llym i atal a chanfod colledion twyll, dwyn twyllwyr i gyfrif yn gyflym ac yn effeithiol, ac adennill unrhyw golledion.

Yr amddiffyniad cyntaf yw'r amgylchedd rheoli mewnol ym mhob cyfarwyddiaeth, sy'n gofyn am ddiwylliant o atebolrwydd, dim goddef twyll a gweithredu dulliau rheoli yn gadarn.

Proses

Caiff ein Cynllun Archwilio Mewnol ar sail risg ei baratoi bob blwyddyn a chaiff ei adolygu trwy'r flwyddyn a'i addasu yn ôl yr angen yn ymateb i newidiadau mewn risgiau, rhaglenni, systemau a dulliau rheoli a gwaith a chanfyddiadau darparwyr sicrwydd eraill.

Bydd ein cynllun archwilio yn unioni strategaethau, amcanion a risgiau'r Cyngor, a blaenoriaethir ymrwymadau archwilio er mwyn eu darparu trwy fapio sicrwydd wrth weithredu'r model 'tair llinell amddiffyn' a phroses cydlynu a dibynnu er mwyn cyfrif am ffynonellau sicrwydd ehangach perthnasol o ran amseru a ffocws archwiliadau sydd wedi eu cynllunio.

Cawn wybodaeth er mwyn datblygu ein cynllun trwy:

- Ymgysylltu'n rheolaidd â'r Prif Weithredwr, Swyddog Adran 151 a chyfarwyddwyr.
- Presenoldeb y Rheolwr Archwilio yng nghyfarfodydd yr Uwch Dîm Rheoli Sicrwydd.
- Gweithgarwch y Cyngor Monitro, adroddiadau strategaeth, risg, sicrwydd / ymchwiliad / rheoliadol.
- Cyfarfodydd rheolaidd â Swyddfa Archwilio Cymru i drafod a chydlynu gwaith.

Rydym yn cynllunio i wneud archwiliadau sylfaenol (ar systemau ariannol craidd) bob yn ail blwyddyn. Gall archwiliad sylfaenol ddigwydd mewn blwyddyn ganol fel ymateb i wybodaeth / sicrwydd archwilio. Er mwyn parhau i ddibynnu ar fframwaith sicrwydd y Cyngor, byddwn yn cynllunio gwneud archwiliad ar Reoli Risg yn flynyddol.

Bydd y Tîm Ymchwilio yn casglu gwybodaeth am arfer gorau a gwybodaeth trwy rwydweithio, ymchwilio atgyfeiriadau at ganlyniad priodol, ymgysylltu â Swyddfa Archwilio Cymru a Swyddfa'r Cabinet wrth gynnal ymarferion paru data i adnabod ac adolygu twyll ac anghysondebau posibl ac arwain agenda gwrth-dwyll y Cyngor. Bydd y tîm yn cynnig cymorth, cyngor a help gyda phob mater o risgiau twyll yn cynnwys atal, canfod, gwyngalchu arian, gweithgarwch arall troseddol, mesurau darbwylo, a pholisïau a gweithdrefnau.

Cyflawni

Caiff y Cynllun Archwilio ei ddarparu gan Wasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor. Bydd y Rheolwr Archwilio yn defnyddio'r adnoddau archwilio sydd ar gael i weithredu'r Cynllun Archwilio a phrynu adnoddau ychwanegol yn ôl y gofyn, fel y nodir yn y Siarter Archwilio.

Caiff y Cynllun Gwrth-Dwyll ei ddarparu gan y Tîm Ymchwilio a chaiff adnoddau eu monitro a'u rheoli er mwyn cyflawni'r targedau a'r amcanion a osodwyd.

Bydd y Rheolwr Archwilio'n rhoi gwybodaeth i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Swyddog Adran 151 os nad oes digon o adnoddau ar gael i ddarparu'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn effeithiol.

Byddwn yn dilyn argymhellion archwilio ac mae angen tystiolaeth cleient hyd bodlonrwydd y prif archwilydd ar gyfer cau unrhyw argymhelliad 'coch' neu 'goch/oren'.

Datblygu Archwilio Mewnol

Mae'r rhaglen sicrwydd safon a gwella yn y Siarter Archwilio yn crynhoi ein dull rheoli perfformiad ar lefel archwilwyr unigol a thimau. Mae'r dull hwn yn rhoi adolygiad blynyddol, asesiad allanol bob pum mlynedd ar gyfer adrodd ar gydymffurfiaeth barhaol â PSIAS.

Bydd y Rheolwr Archwilio yn monitro yn barhaus y sgiliau gwybodaeth a'r rhinweddau eraill y mae eu hangen i weithredu'r cynllun archwilio bob blwyddyn. Bydd yr holl archwilwyr gweithredol yn cynnal asesiad sgiliau yn flynyddol a chaiff datblygiad proffesiynol a hyfforddiant ei roi yn unol â hynny.

Adrodd Arolygol ar gyfer Gweithgarwch Archwilio Mewnol.

O leiaf bob chwarter, bydd y Rheolwr Archwilio yn adrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar berfformiad y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a chydymffurfiaeth â PSIAS a bydd yn rhoi gwybodaeth hanfodol ar y cynnydd yn erbyn y Cynlluniau Archwilio Mewnol a'r Tîm Ymchwilio o'r canfyddiadau craidd.

Rhoddir crynodeb gweithredol o unrhyw adroddiadau archwilio anfoddhaol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Aelod Cabinet ar gyfer y Portffolio pan fo'r archwiliad wedi ei derfynu.

Bydd y Rheolwr Archwilio yn cynhyrchu Adroddiad Blynyddol a fydd yn bennaf yn cynnwys:

- Barn flynyddol ar y fframwaith ar gyfer llywodraethu, rheoli risgiau a dulliau rheoli.
- Crynodeb o'r gwaith Archwilio Mewnol a gwblhawyd o le y deilliodd y farn.
- Canlyniadau adolygiad blynyddol ar berfformiad y Tîm Archwilio Mewnol mewn cymhariaeth â'r QAIP a chydymffurfio â PSIAS.

Caiff Adroddiad Blynyddol ar wahân ei greu ar gyfer y Tîm Ymchwilio, a fydd yn disgrifio'r gwaith a gwblhawyd, ei effaith, y cynnydd yn erbyn y cynllun gwaith a'r camau gweithredu ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Chris Pyke - Rheolwr Archwilio, Cyngor Caerdydd.